

HARABELERİN ÇİÇEĞİ (1919)

REŞAT NURİ GÜNTEKİN (1889 – 1956)

Hakkında

Romanın müellifi, romanda ana konunun oluşum sürecini anlatırken şunlara değinmiştir. Galatasaray'da yürüdüğü bir gün genç bir boyacı çocuğa ayakkabılarını boyatır. Çocuğun güzel sarı saçları olduğunu fark eden Güntekin onun güzel bir yüzü olduğunu tahmin edip başını kaldırıp kendisine bakmasını bekler. Fakat başını kaldıran çocuğun yüzündeki yaraları ve delikleri gören yazar adeta irkilir. Görmüş olduğu manzaradan yola çıkarak bir roman yazmak ister. Fakat Fahriye adlı bir arkadaşının benzer bir konuyu işleyen *Gangue* adında bir roman olduğunu söylemesi üzerine şevki kırılır. Her şeye rağmen bu romanı yine de yazmak isteyen Güntekin eseri, kaleme alındıktan sonra Dahiliye Nâzırı Şükrü Bey'in yöneticisi olduğu Zaman gazetesinde tefrika halinde yayımlanır. *Harabelerin Çiçeği* adlı kısa roman 1919 yılında Cemil Nimet takma adıyla Zaman gazetesinde tefrika edilir. Tefrika edildikten yıllar sonra, 1953 yılında, Hadise Yayınevi tarafından kitap halinde yayımlanır. Romanın ana konusu İstanbul'un varlıklı ailelerinden birinin oğlu olan Süleyman Kemal'in oldukça güzel bir çocukken köşkte çıkan yangın sonucunda yüzünün yanması nedeniyle ötekileştirilmesi ve yalnızlaştırılması üzerine kuruludur. Yüzündeki yanık izi nedeniyle istenmeyen ve küçümsenen bir insana dönüşür. Yüzünün yandığı günden sonra Süleyman Kemal kabul görüp sevilbileceği bir ortam arar. Anlatı dış-öyküsel ve ben-öyküsel anlatıcı tarafından aktarılır. Toplamda yirmi altı kısa bölümden oluşan romanın her bölümü başlıklandırılmıştır. Anlatıda gerçek zamanın Meşrutiyet döneminden önce başladığı tahmin edilmektedir. Beylerbeyi, Çengelköy, Nişantaşı, Galatasaray, Paris, İsviçre, Bursa, Çanakkale, Mudanya, Kösedere gibi yerler anlatının geçtiği açık uzamlardır.

Özet

Sultan Abdülhamid'in yaverlerinden birinin oğlu olarak İstanbul'da dünyaya gelmiş olan Süleyman Kemal sarı saçları, yeşil gözleri ve yüzünün güzelliğiyle herkesin ilgisini çekip beğenisini kazanır. Özellikle ailesi tarafından evin en değerli mücevheriymiş gibi süslenip püslenerek misafirliğe götürülür. Görmüş olduğu ilgi, alaka ve sevgi Süleyman Kemal'i şımartır. Paşa babasıyla eniştesinin tartışması sonucunda çok sevdiği Seniha'yı bir daha göremeyeceği düşüncesiyle evden kaçıp teyzesinin evine gider. Bu olay üzerine eve geri getirildiğinde Süleyman Kemal'in evden kaçmaması için sert önlemler alınır. Süleyman Kemal her gece odasına kilitletir. Köşkte çıkan yangın sonucunda odasından dışarı çıkamadığı için yüzü yanan Süleyman Kemal eski güzelliğini kaybeder. Sağlığına kavuşsa da yüzündeki yanık izi kalıcı olur. O günden sonra ailenin istenmeyen üyesi haline gelen Süleyman Kemal yatılı okula verilir. Mektep arkadaşlarından yalnızca şiddet ve nefret görür. Sevgisizlik ve ilgisizlik onun aşırı içe kapanık ve çalışkan bir kişiye dönüşmesine sebep olur. Okulu bitirdikten sonra Paris'e yükseköğrenim için giden Süleyman Kemal göz doktoru olur. Merhum babasından kalan miras sayesinde dünya turu yapar. Ülkesine döndüğünde de mesleğini icra etmez. Yalnızca iyileştirmek istediği muhtaçları tedavi eder. İnsanlar tarafından ötekileştirilmiş ve yalnızlaştırılmış olan Süleyman Kemal Kösedere'deki sütünesinin yanına gitmeye karar verir. Orada daha önce hiç olmadığı kadar sevilir ve ilgi görür. Sütünesini kaybettikten bir süre sonra İstanbul'a dönerken babası nedeniyle Trablus'a sürgün edilmiş olan teyzesi ve Seniha'yla karşılaşır. O günden sonra gizlice onları takip eder. Teyzesi Süleyman Kemal'in yerini öğrenip onunla görüşmek istese de o onlardan sürekli kaçır. Süleyman Kemal'i bekleyen ve geçmişi düşünerek yaşayan Seniha Bursa'da hastalanıp yaşamını yitirir. Seniha'nın iki çocuğunu evlat edinen Süleyman Kemal onlarla birlikte İsviçre'de yaşamaya başlar.

Kişiler

<i>Süleyman Kemal</i>	Anlatının başkarakteridir. Varlıklı bir ailenin oğludur. Göz doktorudur.
<i>Hayrullah Bey</i>	Anlatının dış-öyküsel anlatıcısıdır. Bursa'da doktorluk yapmaktadır.
<i>Seniha</i>	Askerî doktor olan Hilmi Bey'in kızıdır. Başkarakterin kuzenidir ve aşkıdır.
<i>Paşa Baba</i>	Süleyman Kemal'in Abdülhamid'in yaveri olan paşa babasıdır.

<i>Hilmi Bey</i>	Askerî doktordur. Süleyman Kemal'in teyzesinin eşidir. Seniha'nın babasıdır.
<i>Ayşe Hanım</i>	Süleyman Kemal'in sütninesidir ve genelde eserde "sütnine" olarak geçer.
<i>Bijou</i>	Paris'te yaşayan hedonist bir kadındır. Süleyman Kemal'in yan odasında kalır.
<i>Maryanti</i>	Mudanya'da yaşayan Rum balıkçı kızıdır. Gözleri görmemektedir.
<i>Nezihe</i>	Seniha'nın kızıdır.
<i>İbrahim</i>	Seniha'nın oğludur.
<i>Teyze</i>	Süleyman Kemal'in uzun süre Çengelköy'de yaşamış teyzesidir.

Anlatıda yer alan diğer anlatı kişileri şunlardır: Süleyman Kemal'in annesi, mektep arkadaşları, Paris'teki sokak kadını, Maryanti'nin babası, Kösedere'ye giden yaşlı adam ve torunu, Kösedere'liler vd.

Detaylı Olay Örgüsü

Anlatıcının Yüzü Örtülü Yabancıyla İlk Teması Kendisini daha önce Köstence ve Korfu'da görmüş olan anlatıcı aradan sekiz ya da on yıl kadar geçtikten sonra da onu Çungura köyünden Bursa'ya inen tenha yol üzerindeki Çekirge ovasını gören eski bir taş köprü üzerinde görmüştür. Dalgın ve düşünceli bir halde taş köprü üzerinden yalnız başına Çekirge ovasını seyreden gizemli kişi anlatıcıyı hem üzer hem de heyecanlandırır. Yüzünün yarısı siyah bir örtüyle örtülmüş olan gizemli kişiyle konuşmak isteyen anlatıcı onun yanına gider. Saatin kaç olduğunu sorarak sohbet başlatmak ister. Fakat gizemli kişi arkasına dönerek eliyle uzaktaki camiyi gösterir ve bu hareketinin hemen ardından da ezan okumaya başlar. Olayın üzerinden birkaç gün geçmiş ve anlatıcı gizemli kişiyi bir daha göremeyeceği düşüncesini saplantı haline getirmiştir.

Gizemli Kişiyi Tanışma Yakınlardaki bir köyde yaşanan olay üzerine adliye memuru ve komiserle birlikte maktul üzerinde incelemeler yapmaya gitmiş olan anlatıcı arabayla şehre geri dönerken bir çeşmenin dibinde yağmurdan korunmaya çalışan gizemli kişiyi görür. Şoföre çeşmenin yanında durmasını söyleyen anlatıcı gizemli kişiyi evine kadar bırakmayı teklif eder. Bir bahane bulup bulunduğu yerden uzaklaşmak istese de gizemli kişi yağmurdan dolayı arabaya binmek zorunda kalır. Gizemli kişinin arabaya binmesiyle birlikte yüzünün yarısının yanık olduğu görülür. Yolculuk sırasında emniyet görevlileri cinayetle ilgili konuşmaya başlarlar. Maktulün yüzü fena halde parçalanmıştır. Görevlilerden biri maktulün parçalanmış yüzle yaşamasındansa ölmüş olmasının daha iyi olduğunu söyler. Hemen ardından anlatıcı görevlinin ayağına basarak gizemli kişiyi gösterir. Gizemli kişi başını yukarı aşağı sallayarak görevliyi onaylar. Zira kendi yüzünün yarısı da yanıktır. Gizemli kişi Sarayönü'ne yaklaşıldığında inmek ister. Onun araçtan inmesinin ardından görevliler onun hakkında neler duydukları ve bildikleri hakkında konuşmaya başlarlar. Gizemli kişinin yüzünün gençlik yıllarında yandığı, kendisinin aslında bir göz doktoru olduğu, varlıklı biri olduğu için mesleğine devam etmediği ve Çekirge yolundaki köşklere birinde oturduğu söylenir.

Gizemli Kişinin Bir Hasta Evini Gözetlemesi Özellikle kış mevsiminin yaşandığı aylarda sinirsel bir rahatsızlığı nükseden anlatıcı her sabah uyandığında başı aşırı derecede ağırlaşmış gibi hisseder. Anlatıcı bu durumunu öğrencilik yıllarından tanıdığı Necdet adlı bir dostunun yaşadığı bir rahatsızlığa benzetir. Sinirsel olarak çıktığı zamanlarda sevdiği kadını görür gibi olan Necdet iyileştiği zamanlarda bu durumunu reddeder. Anlatıcı evinin bulunduğu sokakta geceleri bir adamın dolaştığını ve etrafı izlediğini fark eder. Bu durumun her gece tekrar yaşanması üzerine pusuya yatan anlatıcı gece vakitlerinde adamın yeniden görüldüğü ve eve yaklaştığı sırada anlatıcı hızlıca evden çıkar. Başta geri dönmeyi düşünse de yola devam etmeye karar veren kişinin yüzü yanık gizemli kişi olduğu görülür. Anlatıcı gizemli kişinin bir hastasının evini gözetlediğini fark eder. Gözetlenen kişi ağır hasta olan ve çok fazla ömrü olmadığı düşünülen bir kadındır.

Gizemli Kişinin Anlatıcıdan Hasta Hakkında Bilgi Alması ve Hastanın Ölmesi Kişin sonunda altı aylığına tatile çıkan anlatıcı dört ay boyunca İstanbul'da iki ay da Trabzon'daki kızının yanında kalarak rahatsızlığını atlatır. Evine geri döndüğünde hastasının rahatsızlandığını öğrenir. En azından birkaç ay daha yaşayacağını düşündüğü hastasının durumu ciddileşmiştir. Bunun üzerine gizemli kişi geceleri daha fazla görünmeye başlar. Gizemli kişi çekingen ve sıkılgan bir sesle anlatıcıya hastanın durumunu sormaya başlar. Bir sabah anlatıcı hastasını yeniden ziyaret eder. Ziyaret sırasında gördüğü bir fotoğraf anlatıcının ilgisini çeker. Fotoğraftaki sarışın bir çocuğun gözleri oldukça tanıdık gelir. Hastanın evinden çıktığında gizemli kişinin hiç çekinmeden evi izlediğini fark eder. Bir süre sonra hasta kadının çocuklarını bir yakınına gönderdikten sonra oldukça sessiz ve sakin bir şekilde hayata gözlerini yumduğu öğrenilir. Anlatıcı hastanın bu kadar sakin ve sessiz bir şekilde hayata gözlerini

yumabilmesini anlamakta zorlanır. Çocukları da öleceğini bildiğinden dolayı yakınlarından birine göndermiş olduğuna inanır. Gizemli kişi artık hiç çekinmeden anlatıcıya hastanın ölüp ölmediğini sorar. Onun nasıl öldüğünü öğrenmek ister. O günden sonra ikili arasında bir dostluk başlar ve birbirleriyle düzenli olarak görüşürler.

Gizemli Kişinin Geçmişini Anlatması ve Hastayla Olan Münasebeti İkili arasında zaman içinde samimi bir dostluk ilişkisi kurulmaya başladıktan sonra anlatıcı gizemli kişiye merhum hasta kadının evinde gördüğü fotoğraftaki çocuğun gözlerini onun gözlerine benzettiğini söyler. Gizemli kişi önemli ya da ilginç bir mevzu olmadığını bahane ederek geçmişini anlatmaktan kaçınsa da anlatıcı ısrarcı olur. Bunun üzerine gizemli kişi Büyük Kaplıca karşısındaki köprünün yakınlarındaki köşkte anlatıcıya geçmişini anlatmaya başlar. Süleyman Kemal'in babası Sultan Abdülhamid'in yaverlerinden olan bir paşadır. Nişantaşı'ndaki bir köşte doğup büyümüştür. İki kardeşi daha olmasına rağmen güzelliğinden dolayı ebeveynleri tarafından en çok sevilen çocuk olur. Annesi Süleyman Kemal'i her davete götürerek onun güzelliğini göstermek ve bundan övünmek ister. Görmüş olduğu ilgi ve sevgiden dolayı da Süleyman Kemal şımarık ve sürekliliği görmek isteyen bir çocuk haline gelir. Çengelköy'de yaşayan teyzesinin kızıyla oyun oynamayı çok seven Süleyman Kemal onunla birlikte gazeteden kestiği vapur resimlerini çizer. Bir gün Süleyman Kemal Seniha'nın resmini çizmek ister. Seniha da resmini gördüğü bir ünlü gibi poz verir. Fakat Süleyman Kemal Seniha'yı güzel bir şekilde çizmeyi başaramaz. Bunun üzerine Süleyman Kemal Seniha'ya eğitim alıp onun güzel bir resmini çizeceğine dair söz verir.

Süleyman Kemal'le Seniha'nın Ayrı Düşmesi Askerî doktor olan eniştesi, kişinin statüsü ya da mensubu olduğu sınıfa bakmadan herkesle çok samimi bir üslupla konuşur. Süleyman Kemal'in babası Hilmi Bey'in lakaytlığından rahatsız olur. Bir gün ikili arasında bir tartışma yaşanır. Hilmi Bey eşini ve kızını alarak herkesle samimi bir şekilde vedalaşır. Fakat paşa baba Seniha'ya soğuk davranır ve kucağına çıkmak isteyen kızı iter. Bu olaya şahit olan Süleyman Kemal donakalır. Ağlamaya başlayan Seniha'yı teskin etmeye çalışır ve yakın zamanda onunla yeniden görüşeceklerini söyler. Zira ikili yakın geçmişte dönemin gelenekleri doğrultusunda gelecekte görüşmeyeceklerini göz önünde bulundurarak kendi aralarında nişanlanmıştır. Seniha büyüdükçe onun kendisine gösterilmeyeceğini düşünmüştür. Süleyman Kemal Seniha'ya asla ayrılmayacaklarını, yakında yeniden görüşeceklerini ve gerekirse babasına karşı çıkacağını söyler. Zira Süleyman Kemal'in yakın zamanda hükûmet yaveri olacağı düşünülmektedir.

Paşa Babanın Hilmi Bey'i Jurnallemesi Bir gece kolluk kuvvetleri tarafından evi basılan Hilmi Bey apar topar Zaptiye Nezareti'ne götürülür. Kendisi hakkında yapılan bir ihbar sonucunda suçlu bulunup tutuklanır. Paşa babanın köşkteki hizmetliler Hilmi Bey'i çok sevdiklerinden onun kurtarılması için bir çözüm yolu düşünürler. Köşkün arabacısı, evin en gözde oğlu olan Süleyman Kemal'in paşa babasına Hilmi Bey'in serbest bırakılması konusunda ricacı olması istenir. Sütnine ve diğer çalışanlar arabacının bu fikrini beğenseler de aşçıbaşı sessizliğini korur. Hilmi Bey'i herkesten çok seven aşçıbaşının neden hiçbir şey demediğini merak eden Süleyman Kemal ona fikrini sorar. Aşçıbaşı fikri hiç beğenmediğini, paşa babayla konuşmanın hiçbir faydası olmayacağını zira zehirden şifa olmayacağını söyler. Başlangıçta aşçıbaşının ne demek istediğini anlayamayan Süleyman Kemal kısa süre sonra bazı kişiler tarafından babasına hafife denildiğini hatırlar. Aşçıbaşının Hilmi Bey'in nezarete atılmasından paşa babayı suçladığını anlar.

Süleyman Kemal'in Babasıyla Arasının Açılması Bunun üzerine Süleyman Kemal paşa babasıyla konuşmak amacıyla odasına girer. Paşa baba Süleyman Kemal'i kucağına oturtur ve onun bir sorunu olduğunu anlar. Konuya iyi bir giriş yapamayan Süleyman Kemal en son söylemesi gereken şeyi en başta söyler. Hilmi Bey'i jurnalleyen kişinin kendisi olup olmadığını sorar. Bunun üzerine paşa baba Süleyman Kemal'i kucağından atar ve kendisini jurnalcilikle suçlayan kişinin kim olduğunu öğrenmek ister. Fakat güçlü kalmayı başaran Süleyman Kemal aşçıbaşının adını vermez ve kendisinin hafife olmadığını söyler. Sırtından vurulmuş gibi ellerini havaya kaldırarak tepki veren paşa babanın karşısında Süleyman Kemal korku ve heyecandan dolayı bayılır. Birkaç gün hasta yatağında yattıktan sonra kendine gelir ve sanki hiçbir şey olmamış gibi babası onunla arasını düzeltmeye çalışır. Hastalığı sırasında Süleyman Kemal'le en çok ilgilenen kişi her zamanki gibi sütninesi olur. Ezineli sütnine Süleyman Kemal'i her şeyden ve herkesten çok sever. Süleyman Kemal ne annesi ne de babası tarafından sütninenin kendisini sevdiği kadar sevilmiştir. Sütnine Süleyman Kemal'e kendi öz çocuğu gibi bakar ve Süleyman Kemal de onun göstermiş olduğu ilgi ve sevginin farkındadır. Süleyman Kemal'in köşkte en çok sevdiği ve güvendiği kişi sütninesidir.

Süleyman Kemal'in Evden Kaçıp Teyzesine Gitmesi Paşa baba Süleyman Kemal'le ilgilenip onun gönlünü almaya çalışsa da girişimleri karşılıksız kalır. Bir gün Beylerbeyi'nde ikamet eden teyzesinin evine gitmeye karar veren Süleyman Kemal evden kaçır. Uzun bir yürüyüşün ardından teyzesinin evine varır. Teyzesi Süleyman Kemal'i mutluluk ve şaşkınlıkla karşılar. Zira Süleyman Kemal'in yalnız geldiğini görünce onun evden kaçtığını anlamıştır. Fakat Süleyman Kemal en sevdiği akrabalarıyla biraz zaman geçirir. Seniha annesine seslenerek kimin geldiğini sorar. Süleyman Kemal teyzesinin renginin solduğunu ve hasta olduğunu fark eder. Hilmi Bey Zaptiye Nezareti'ne götürüldüğü günden beri ne Seniha ne de annesi huzur bulabilmiştir. Onların üzüntüsünü paylaşan Süleyman Kemal kendisinin de birkaç gündür hasta olduğunu ve hastalığının sebebinin onlarınkiyle aynı olduğunu söyler. Onun bu itirafı üzerine Süleyman Kemal teyzesi tarafından gözyaşları içinde öpülür. Başlangıçta eniştesini jurnalleyen kişinin oğlu olarak teyzesine gelmeyi doğru bulmamışsa da bu durumdan kendisinin suçlu tutulmadığını fark eder. Süleyman Kemal teyzesi tarafından eve götürülür ve bir sokağın başında bırakılır. Kız kardeşine ve paşaya görünmek istemeyen teyze, Süleyman Kemal'i sokağın girişinde bıraktıktan sonra oradan ayrılır.

Süleyman Kemal'in Eve Kapatılması ve Yangın Sonucu Yüzünün Yanması Oğulları kaybolmuş olan anneye baba kolluk kuvvetlerine ve bütün hizmetlilere Süleyman Kemal'in bulunması için haber salmışlardır. Süleyman Kemal'in eve geri dönmesiyle birlikte herkes huzura erer. Süleyman Kemal nereye niçin gittiğine dair sorgulansa da bütün soruları yanıtız bırakır. Bu olayın üzerine sütninenin yaşlandığı ve artık çocuğa sahip çıkamadığı bahane edilerek onun Sultanselim'deki akrabalarının yanına gönderilmesine karar verilir. Sütnine yerine İngiliz bir mürebbiye tutulur. O günden itibaren Süleyman Kemal anne şefkatinden mahrum kalır. Süleyman Kemal'in yeniden evden kaçmaması için birçok önlem alınır. Muhtelif yerlere nöbetçiler koyulur ve her gece odasının kapısı kilitlenir. Ebeveynlerini bir daha kaçmayacağı konusunda ikna etmeye çalışsa da kimse ona inanmaz. Bir gece köşkte çıkan bir yangın sırasında Süleyman Kemal kapısı kilitli olan odasında mahsur kalır. Bir süre sonra camdan bağıarak sesini duyurmayı başarır ve hafif bir baygınlık geçirir. Bir süre sonra gözlerini bir hastanede açan Süleyman Kemal'in yüzünün yarısı yanmıştır. Doktorlar ve ev ahali onun öleceğini düşünmüş olsa da Süleyman Kemal zaman içinde kendini toparlamaya başlamıştır. Süleyman Kemal'in başına gelen olaydan haberdar olur olmaz sütnine gözyaşları içinde Erenköy'deki köşke gelir. Süleyman Kemal'in isteği üzerine onunla yeniden sütninesi ilgilenmeye başlar.

Süleyman Kemal'in Aileden Soyutlanması Aradan geçen bir süre sonra paşa baba köşke gelir. Gece vakitlerinde yatağında uyuyan Süleyman Kemal'i görmek ister. Paşa baba eşiyile Süleyman Kemal hakkında konuşmaya başlar. Sultan'ın yüzü yanan Süleyman Kemal için birkaç yüz altın ihsan ettiğini ancak artık onun hünkâr yaveri olamayacağını söyler. Annesiyse üzülmeyen yersiz olduğunu, başka çocuklarının da olduğunu ve onlardan birinin hünkâr yaveri olabileceğini söyler. Paşa baba yüzü böylesine yanmış birinin yaşamasındansa ölmesinin daha iyi olacağını söyler. Anne zamanla Süleyman Kemal'in yüzünün iyileşeceğini umut etse de paşa baba oğlundan bütün ümitlerini kesmiştir. Konuşmanın sonunda anne odadan çıkarken Süleyman Kemal'in gözlerinin açık olduğunu ve bütün konuşmaları duyduğunu fark eder. Evin en değerli eşyası olan Süleyman Kemal o günden sonra ev ahali tarafından kendisine acınan bir kişiye dönüşür. Afacan ve şımarık çocuğun yerini sakin, olgun ve içe dönük bir çocuk alır. Hizmetlilerle daha fazla vakit geçirmeye ve ailesini memnun etmeye çalışan Süleyman Kemal, özellikle ebeveynlerinden beklediği karşılığı alamaz. O iyi bir çocuk oldukça ebeveynlerinin ona olan öfkesi artar. Paşa baba artık Süleyman Kemal'in yüzünü bile görmek istememektedir. Bir gün köpeğiyle evden kaçan Süleyman Kemal gece vakitlerinde köşke geri döner. Köşkün bütün ışıkları kapalıdır ve içerde hiçbir hareketlilik yoktur. Kapının önünde yalnızca gözyaşları içinde oturan sütnine vardır. Süleyman Kemal'in bulunması için zaptiyelere ve hizmetlilere haber verilmiştir. Fakat anneye baba sanki çocukları ortalıktan kaybolmamış gibi yataklarına girip uyumuşturlar.

Süleyman Kemal'in Yatılı Okula Gönderilmesi ve Orada Zorbalığa Maruz Kalması Bu olaydan bir süre sonra paşa baba Süleyman Kemal'i yatılı okula yazdırmaya karar verir ve sultanın da ihsanıyla Galatasaray Mekteb-i Sultânisi'ne kabul edilir. Yüzündeki yara yüzünden müdürün ilgisini çeker ve hem çocuğun babası hem de okul görevlileriyle özel olarak görüşülür. Kayıt işlemlerinin tamamlanmasının ardından bir mubassır Süleyman Kemal'i yatacağı yatakhane ve sınıfına götürür. Ders göreceği sınıfa girer girmez kendisiyle alay edildiğini, istenmeyen kişi olduğunu ve kendisine gülündüğünü fark eden Süleyman Kemal büyük bir yalnızlık yaşar. Hiçbir öğrenci onunla birlikte oturmak istemez. Bundan dolayı Süleyman Kemal'e sınıfın en arka sırasından bir yer verilir. Yatakhane de yatağı en köşededir. Beş yıl boyunca özellikle üst sınıflar tarafından dövülen ve aşağılanan Süleyman Kemal okulun en sevilmeyen ismi olur. Kendisinden önce sakat bir çocuk okulun

bütün şiddetine maruz kalırken onun yerini Süleyman Kemal alır. Sakat çocuk da yıllar boyunca kendisine yapılmış olanların intikamını alırcasına Süleyman Kemal'e saldırır. Sultanide şiddet, bunalım ve yalnızlıkla dolu bir beş yıl geçer. Süleyman Kemal mezun olduğu sultanideki en unutulmaz anısını anlatır. Karnaval mevsiminde Beyoğlu'nda yapılan eğlenceler okula da sirayet eder. Okulda düzenlenen bir maskeli kıyafet yarışmasında sarı saçları, yeşil gözleri ve beyaz teniyle herkesin ilgisini çeker. Okulda böylesine güzel bir erkek olmadığını bilen öğrenciler onun dışarıdan getirildiğini düşünerek maskesini çıkarırlar. Öğrenciler maskenin ardında Süleyman Kemal'i bulurlar. O günden sonra öğrenciler Süleyman Kemal'e eskisi kadar bulaşmamaya başlamış ve Süleyman Kemal yüzü yanmadan önceki günlerin mutluluğunu yeniden hissetmiştir.

Okulun Bitmesi ve Sütinesinden Ayrılması Çeşitli zorluklarla geçen beş yılın ardından Süleyman Kemal Galatasaray Sultânisi'nden mezun olmayı başarır. Maskeli eğlenceden sonra hiçbir öğrenci eskisi gibi onunla uğraşmamış olsa da kendini tamamen yalnız ve tehlikede hissettiği yerden kurtulmuştur. Yazları Erenköy'deki köşkte geçiren Süleyman Kemal kendini aileden biri olmaktan ziyade bir misafir gibi hisseder. Süleyman Kemal'e haber vermeden ebeveynleri sütinesinin artık köyüne dönmeye karar vermişlerdir. Ebeveynlerinin almış olduğu karara karşı çıkması durumunda hiçbir şeyin değişmeyeceğinin farkında olan Süleyman Kemal sadece sütinesinin gönderileceği tarihte onun yanında olmak ister. Zira yıllardır hiçbir şey istememiş olan Süleyman Kemal'in bu isteğini ebeveynler yerine getirirler. Sütinesinin bir vapura bindirilip köyüne uğurlandığı sırada ikili arasında duygusal anlar yaşanır. Süleyman Kemal kendi ayakları üzerinde durarak yaşayacağı çağa gelince onu yanına aldıracağını ve beraber yaşayacaklarını söyler.

Süleyman Kemal'in Paris'te Doktorluk Eğitimi Alıp Bijou'yla Tanışması Acısını ve noksanlığını bastırmak amacıyla kendini tamamen derslerine veren Süleyman Kemal sınıflarını bazen çifter çifter geçmeyi başarır. Onun çalışkanlığını ve karakterini takdir eden Fransız kimya hocası onu laboratuvarında asistan olarak kullanır. Aralarında geçen konuşmalar sırasında Süleyman Kemal yüzünü bir harabeye benzetir ve bu yüzle yaşamının çok zor olduğunu söyler. Fransız kimya hocasıysa Süleyman Kemal'e gözlerinin harabelerde açan çiçeklere benzediğini ve özünde güzel bir insan olduğunu söyler. Yükseköğrenimini Fransa'da alması gerektiği konusunda ikna edilen Süleyman Kemal'in babasına mektup yazılır. Paşa babanın da ikna edilmesiyle Süleyman Kemal Paris'e gider doktorluk eğitimi almaya başlar. Kendini tamamen derslerine verip bir an önce eğitimini tamamlamak istese de Quartier Latin ve Saint-Michel Bulvarı'ndaki canlılıktan fazlasıyla etkilenir. Yan odada kalan ve Bijou ismiyle hitap edilen kadını gözlemler. Onun odasında başka erkeklerle eğlendiğini ve bazı geceler hiç gelmediğini görür. Süleyman Kemal'le ilk karşılaşmasında Bijou gözünün önündeki yanık yüzden korkup çığlık atmış ve hemen ardından da gülmeye başlamıştır. Bir kez de olsa Bijou'yla konuşmak ve onunla yakınlaşmak isteyen Süleyman Kemal bir plan hazırlar.

Süleyman Kemal'in Kadınlar Tarafından Reddedilmesi Yakında sahnelenecek maskeli bir operaya iki bilet alan Süleyman Kemal, biletlerden birini Bijou'nun almasını sağlar. Yüzündeki yanık izini tamamen gizleyecek bir maskeyle operaya giden Süleyman Kemal Bijou'yu görür ve cesaretini toplayarak onunla konuşmak istediğini söyler. Fakat her ne kadar onunla konuşmak istediğini söylese de heyecandan dizlerinin bağı çözülür. Süleyman Kemal'in heyecanını fark eden Bijou konuşarak onu sakinleştirmeye çalışır. Bijou Süleyman Kemal'in sarı saçları ve yeşil gözlerinden çok etkilenir. Onun yüzünü görmek için maskesini çıkarmaya çalışsa da Süleyman Kemal buna engel olur. Süleyman Kemal'in gizeminden, saflığından ve yakışıklılığından etkilenen Bijou onunla birlikte operadan ayrılıp bir arabaya biner. Araba yolculuğu sırasında ikili arasında bir yakınlaşma olur. Fakat Süleyman Kemal'in maskesi düştüğünde Bijou çığlık atar. Hışımla arabadan inen Süleyman Kemal gözyaşları içinde evin yolunu tutar. Yağmurlu ve karanlık bir havada yol kenarında perişan halde bir kadın gören Süleyman Kemal ona yardım etmek ister. Yardım etmeye çalıştığı kadın ona fazlasıyla iyi davranır. Süleyman Kemal kadının başına kötü bir şey geldiğini ve onun bir sokak kadını olduğunu anlar. Kadının bayılmak üzere olduğunu fark ettiğinde ona yemek alır ve birlikte karınlarını doyururlar. Süleyman Kemal Épinettes'de oturan kadını evine bırakır. Yeniden buluşmak için onunla randevulaşsa da kadın randevuya gelmez ve Süleyman Kemal onu bir daha hiç görmez.

Ebeveynlerin Vefatı Sonrasında Başkarakterin Seyahat Etmesi ve Ülkesine Dönünce Maryanti'yle Tanışması Okulunu bitirip başarıyla mezun olmasının ardından Süleyman Kemal Paris'in en ünlü göz doktorlarından birinden asistanlık işi teklifi alır. Bu sayede ebeveynleri tarafından yeniden takdir edilmeye başlanmışsa da teklifi geri çevirdiğini öğrendiğinde paşa baba ona çok öfkelenmiştir. Süleyman Kemal'in artık İstanbul'a geri dönüp kendi hayatının sorumluluğunu alması gerektiğini düşündüğü paşa baba ona para göndermeyi bırakır. Bir süre İsviçre'de kaldıktan sonra

İstanbul'a geri dönmeye karar veren Süleyman Kemal paşa babasının vefat ettiğini öğrenir. Annesi de Paris'te okumaya başladığı ilk yıllarda hayatını kaybetmiştir. Her ne kadar ona kızgın olsa da Süleyman Kemal annesine ağlamış olduğu kadar paşa babası için de ağlar. Artık İstanbul'a dönmesi gerekmediği ve kendisine yüklüce bir miras kaldığı için de seyahat etmeye karar verir. Yıllar içinde dünyanın birçok yerine giden ve neredeyse her yeri görmüş olan Süleyman Kemal en sonunda İstanbul'a döner ve oradan da Mudanya'ya geçer. Mudanya'daki arazilerindeki zeytin ağaçları ve doğal güzellikler ona huzur verir. Deniz kenarındaki küçük balıkçı kulübesinin önünde çorap ören Rum kızını neredeyse her gün gören Süleyman Kemal onunla konuşmaya karar verir. Gün boyunca hiç sıkılmadan ve usanmadan aynı yerde oturup çorap ören kızın aslında kör olduğu ve babası balık tutarken kendisinin çorap ördüğü öğrenilir. Doğma büyüme Büyükadalı olan genç kız Süleyman Kemal'in ilgisini çeker. Süleyman Kemal Rum kızından rahatsızlığının bütün geçmişini ve doktorların ne dediklerini öğrenmek ister. Zira bazı körlerin doğru tedaviyle yeniden görmeyi başardıklarını söyler. Süleyman Kemal Rum kızı tedavi etmeye karar verir.

Süleyman Kemal'in Maryanti'yi Tedavi Etmesi ve Ardından Oradan Ayrılması Pazar günü baba ve kızıyla birlikte kuyunun başındaki dut ağacının altında oturup konuşurlar. Maryanti'nin babası eskiden zengin olduklarından fakat yoksul düşerek balıkçılık yapmak zorunda kaldıklarından bahseder. Baba balık avına çıktığı zamanlarda kızı onu iskeleye yakın bir kayanın üzerinde oturup beklemektedir. Maryanti daha önce başka doktorlara gösterilmiş ancak iyileşebileceğine dair bütün umutlar yitirilmiştir. Alanında oldukça yetkin olan Süleyman Kemal doğru bir tedavi yöntemiyle Maryanti'nin gözlerinin açılma ihtimalinin oldukça yüksek olduğunu söyler. Tedavinin düzgün bir şekilde sürdürülebilmesi için Süleyman Kemal'in köşküne gidilir. Tedavi süresince gerekebilecek bütün araç ve gereçlerin temin edilmesi için Bursa'ya gidip Çekirge'deki bir otel odasına yerleşmeye karar verirler. Tedaviye başlanmasıyla birlikte Maryanti'nin iyileşeceğine dair ümitler ve beklentiler yeniden dirilir. Zaman zaman Nilüfer taraflarındaki çayırılığa gidip yürüyüş yapılır. Kış mevsimindeyse çoğunlukla kapalı alanda kalmak ve çalışmak herkesin sıkılmasına neden olur. Aradan aylar geçer ve Maryanti'nin durumunda kayda değer bir ilerleme gözlemlenmez. Kış mevsiminin sona erip Mayıs ayına gelmesiyle birlikte Splandit otelinden Cuma ve Pazar günleri müzik sesleri duyulmaya başlar. Bir gün Maryanti'nin güneşe baktığı bir sırada hayalimsi şeyler görmeye başladığı öğrenilir. Bunun üzerine Süleyman Kemal yakında Maryanti'nin gözlerinin açılacağını anlar. Kış mevsiminde bir veraset meselesi nedeniyle on iki günlüğüne İstanbul'a gitmiş olan Süleyman Kemal Bursa'ya geri döndüğünde Maryanti'nin gözlerinin açıldığını ve onun kendisini heyecanla beklediğini öğrenir. Gözlerinin açılmasıyla birlikte Maryanti kabuğunu kırmış, canlı ve cesur bir karaktere dönüşmüştür. Maryanti'ye kendini gösterip ona hayal kırıklığı yaşatmak istemeyen Süleyman Kemal genç kıza görünmemeye karar verir. Bir hastalığa yakalanması nedeniyle bir ay kadar askerî hastanede kalır.

Süleyman Kemal'in Sütninesinin Köyüne Gitmesi ve Aradığı Sevgi Ortamını Bulması Sağlığına kavuştuktan hemen sonra bölgeden ayrılmak için harekete geçen Süleyman Kemal rıhtımda dolaşırken bir polis köylünün konuşmasına kulak misafiri olur. Yaşlı köylünün Kösedere olduğunu duyan Süleyman Kemal bu yer adını daha önce duymuş olduğunu hatırlar. Bir süre sonra sütninesinin Kösedere olduğunu hatırlayan Süleyman Kemal rıhtıma geri dönerek yaşlı köylüyü bulmaya çalışır. Mısır'a seyahat etmeye niyetlenmiş olan Süleyman Kemal bu amacından vazgeçerek Kösedere'ye gitmeye karar verir. Çoktan ölmüş olduğunu düşündüğü sütninesinin hâlâ hayatta olduğunu yaşlı köylüden öğrenmesiyle sevinci katlanarak artar. Arabasıyla ilerlerken yaşlı bir köylüyle torununu içeri alır. Yaşlı adam Süleyman Kemal'i Kösedere'ye götürür. Sütninesine kavuşan Süleyman Kemal uzun zamandır hasretini çektiğini sevgiye ve ilgiye kavuşur. Ayşe Hanım Kösedere'lilere sürekli olarak Süleyman Kemal'den bahsetmiş olduğu için köylüler onu hemen tanıyıp aralarına alırlar. Süleyman Kemal'in bütün hayatını ve çektiği acıları en ince ayrıntılarına kadar bilen köylüler ona sahip çıkıp aralarına alırlar. Böylece Süleyman Kemal yıllar sonra ilk kez sevildiğini ve değer gördüğünü hisseder. Sütnine Süleyman Kemal'e neden evlenmediğini ve Seniha'nın peşinden neden gitmediğini sorar. Süleyman Kemal paşa babasının yaptıklarından ve yüzünün yanmasından sonra onunla görüşmeye cesaret edemediğini söyler. Bir rahatsızlığa yakalanan sütnine bir süre sonra hayatını kaybeder. Bu kaybın üzerine Süleyman Kemal Kösedere'yi terk ederek Çanakkale'ye gider.

Süleyman Kemal'in Teyzesi ve Seniha'yla Karşılaşması Çanakkale Nara kalesi yakınlarında küçük bir arazi satın alan Süleyman Kemal zeytin yetiştirmeye başlar ve huzur bulmaya çalışır. Fakat bir süre sonra İstanbul'a giden bir vapura binen Süleyman Kemal Fransa'da eğitim aldığı yıllarda tanıdığı bir arkadaşıyla karşılaşır. Mısır'dan İstanbul'a bir ameliyat için giden arkadaşının durumu oldukça iyidir. Mesleğinde oldukça ilerlemiş ve meşhur bir doktora dönüşmüştür. Yolculuk sırasında biri erkek biri kız olan iki çocuğa dikkat kesilen Süleyman Kemal onlara kim olduklarını sorar. Aile

geçmişlerini anlatan ve gözleri oldukça tanıdık gelen Nezihe adlı kızın Seniha'nın kızı olduğunu anlar. Hışımila kamarasına kaçan Süleyman Kemal bir aralıktan etrafı gözetlemeye başlar. Teyzesiyle Seniha güvertede görünür. Teyze oldukça yaşlanmış olduğu gibi Seniha da oldukça yorgun görünmektedir. Uzun yıllar sonra çok sevdiği teyzesini ve küçüklük aşkını gören Süleyman Kemal onların karşısına çıkamadığı ve geçmişten utanç duyduğu için gözyaşlarına hâkim olamaz. Hilmi Bey Trablus'ta vefat etmiştir.

Teyzeyle Seniha'nın Ölümü ve Süleyman'ın Seniha'nın Çocuklarını Evlat Edinmesi Kızı ve torunlarına üç gün misafir olduktan sonra teyzenin, Kıztaşı'ndaki küçük bir eve yerleşmesinden Çengelköy'deki köşkün satılmış olduğu anlaşılır. Süleyman Kemal de Gedikpaşa'daki bir eve yerleşmiştir. Seniha'nın evine gidip onu görmek için evin önünde uzun süreler geçiren Süleyman Kemal, onu her görüşünde gözyaşlarına hâkim olamaz. Camdan dışarı uzanan Seniha'nın yere yansıyan gölgesini öper. Fakat kapının önünde kolluk kuvvetlerine yakalanan Süleyman Kemal karakola götürülür. Süleyman Kemal'i karakola götüren topal askerin kardeşinin de muharebede yüzü yanmıştır. Süleyman Kemal'in iyi niyetli ve masum bir insan olduğuna kanaat getiren asker karakola varmadan önce onun gitmesine izin verir. Çengelköy'deki köşkü Yahudi aileden değerinin çok üzerinde bir fiyata satın alarak teyzesine hediye etmeye karar vermiş olan Süleyman Kemal'in nerede yaşadığı öğrenilir. Teyze Süleyman Kemal'i ziyaret eder ve ikili hasret giderir. Ertesi gün Seniha'yla geleceğini söyleyen teyze geldiği zaman Süleyman Kemal'i evde bulamaz. Süleyman Kemal evden ayrılarak Seniha'dan yine kaçmıştır. Teyze öldükten sonra Seniha iki çocuğuyla yalnız başına yaşar ve Süleyman Kemal'i bekler. Yaşlanmasıyla birlikte yalnızlığa dayanamadığı için Bursa'daki akrabalarının yanına gider. Süleyman Kemal Seniha'yı adım adım takip eder. Hastalığa yakalanıp yenik düşen Seniha'nın son doktoru Hayrullah Bey olmuştur. Son zamanlarda Süleyman Kemal Hayrullah Bey'in yolunu keserek Seniha'yla ilgili bilgi almaya çalışmıştır. Hayrullah Bey ortalıktan kaybolan Süleyman Kemal'den aylar sonra haber alır. Doktor bir arkadaşından onun İsviçre'de yaşadığını ve iki çocuğu olduğunu öğrenir. Hayrullah Bey bahsi geçen çocukların Seniha'nın çocukları olan İbrahim'le Nezihe olduğunu anlar. Süleyman Kemal'in harabesinin çiçekleri artık bu iki çocuk olur.

Temalar

Ötekileşme *Harabelerin Çiçeği* adlı romanda başkarakter olan Süleyman Kemal'in yaşadığı trajik olay üzerinden işlenen ana izlek ötekileşmedir. Sultan yaveri olarak görev yapan paşa oğlu olan Süleyman Kemal köşklere büyür. Sarı saçları, yeşil gözleri ve güzel yüzüyle herkesin ilgisini çekip beğenisini kazanır. Fakat köşkte çıkan bir yangın sonucunda yüzü yanan Süleyman Kemal sahip olduğu bütün imtiyazları yitirdiği gibi hayatı birçok açıdan altüst olur. Ailesi tarafından istenmeyen ve toplum tarafından da dışlanan bir kişi haline gelir. Yüzü yanmış çirkin bir çocuğu evinde istemeyen anneyle baba Süleyman Kemal'i yatılı okula verir. Zira artık hünkâr yaveri olması da imkansızdır. Mekteb-i Sultânî'de özellikle üst sınıfların zorbalığına maruz kalan ve bir an bile mutlu olmayan Süleyman Kemal tamamen içine kapanır ve kendini toplumdan mümkün olduğunca soyutlar. Her ne kadar Süleyman Kemal korkulan ve tiksnilen bir karakter olsa da o başkalarına yardım etmek ve insanlığa faydalı olmak ister. Küçüklüğünde yaşamış olduğu travmalar onun peşini hiç bırakmaz. İlerleyen yaşlarında girdiği bazı ortamlarda ve tanıştığı bazı kişiler mutluluğu bulsa da geçmişin hayaletleri onun peşini bırakmaz. Bundan dolayı hayal kırıklığına uğramamak için insanlardan hep kaçır.

Sevgi Anlatının başkarakteri olan Süleyman Kemal, köşkte çıkan yangın sonucunda yüzü yandıktan sonra ötekileştirilmiş ve yalnızlaştırılmıştır. Yaşadığı travmatik olaylar nedeniyle kendisi de insanlardan kaçmaya ve zaman içinde kendini toplumdan soyutlamaya başlamıştır. Süleyman Kemal sevmeyi bilen ve başkaları tarafından da sevilme isteyen bir karakterdir. Yüzü yandıktan sonra hem ailesi hem de yakın çevresi tarafından dışlanmış olan Süleyman Kemal gittiği her yerde sevgiyi arar. Annesi ve babasını kaybettikten sonra ilk defa sevgiyi sütninesinin köyünde bulur. Hem sütninesi hem de köylüler ona ilgi ve alaka gösterir. Burada bulunduğu süre zarfında Süleyman Kemal oldukça mutlu olur. Aynı zamanda Maryanti adlı bir Rum kızından gördüğü ilgi de onu mutlu eder. Fakat kör kızın gözlerini tedavi ettiğinde onun göstereceği tepkiyle hayal kırıklığına uğramak istemeyen Süleyman Kemal oradan uzaklaşır. Sütnine, teyzesi ve Seniha Süleyman Kemal'i daima sevmişlerdir. Fakat noksanlığı yüzünden kendisine acınmasını ve sırf bundan dolayı şefkat gösterilmesini istemeyen Süleyman Kemal onlardan da uzaklaşır. Biricik aşkı olan Seniha hayatını kaybettiğinde onun çocuklarını evlat edinir.

Istirap “Kaçış, insanın dış ve iç etkenlere bağlı olarak kendisini çevresinden ve insanlardan soyutlamasıdır. Bu soyutlama, kaçılan nesne/obje ve öznelere karşı alınmış bir tavidir. Öznenin ya da nesnenin baskısı altında ezilen birey, çareyi kaçmakta bulur. Süleyman Kemal de yanık yüzünün çevrede oluşturduğu tepkiye karşılık, yalnız yaşamayı tercih eder. (...) Güzel yüzlü bir çocuk iken yüzü yandıktan sonra, önce ailesi sonra da toplum tarafından yadırganan Süleyman Kemal, toplum tarafından bilinçli bir biçimde soyutlanır. Bu soyutlamayı öncelikle kendi küçük dünyasında algılamaya çalışan başkişi, daha tedirgin bir kişilik özelliği sergileyerek çareyi toplum içine çıkmamakta bulur. Özellikle aile sevgisinin bir anda üzerinden kalktığını hisseden kahraman, sürekli bir kaçış arzusu ile yalnızlığa mahkûm olur” (Kanter 2008, 53-54). Dış görünüşündeki noksanlık nedeniyle insanlar tarafından yadırganıp yalnızlaştırılması onun duygusal olarak acı çekmesine sebep olur.

Kişi İncelemesi

Süleyman Kemal (Açık/Sosyal/Duygusal) İstanbul’daki bir köşkte dünyaya gelmiş olan başkarakterin babası Sultan Abdülhamid’in yaverlerinden biri olan bir paşadır. Varlıklı bir ailede dünyaya gelen Süleyman Kemal’in sarı saçları, yeşil gözleri ve kusursuz güzelliği herkesin ilgisini çeker. Ailenin en değerli süslerinden biri haline gelen Süleyman Kemal görmüş olduğu ilgi, alaka ve sevgi sonucunda şımarık, cüretkâr, canlı ve hareketli bir çocuk olmuştur. Ebeveynlerinden ziyade onu en samimi şekilde seven kişi sütünesi Ayşe Hanım’la teyzesinin kızı Seniha olur. Paşa baba Süleyman Kemal’in hünkâr yaveri olmasını beklerken o ressam olmak ister. Babasının padişah hafiyelerinden biri olduğunu öğrenen Süleyman Kemal ebeveynlerine karşı duyduğu saygıyı ve sevgiyi yitirmeye başlar. Yüzünün yanmasından sonra ebeveynleri tarafından ötekileştirilip yalnızlaştırılması üzerine tamamen aileden kopar. Mekteb-i Sultânî’de eğitim aldıktan sonra Paris’te yükseköğrenim görür ve göz doktoru olur. Merhum babasından kalan mirasla bir daha çalışmaya gerek duymayacak kadar zengin olur. Yüzünün yanmasından sonra eskisinden tamamen farklı bir muameleyle karşılaşan Süleyman Kemal’e bir ucubeymiş gibi davranılır. Dış görünüşünden dolayı istenmeyen hatta tiksnilen bir kişi olması nedeniyle kendi içine kapanır ve toplumdaki soyutlanır. “Yalnızlık ve kaçış sendromu içinde bir yaşam sürmesine rağmen, insanlara olan sevgisini korumayı bilir. Süleyman Kemal, kendi mutsuzluğunu kabullenip, başka mutsuz insanlara yardım etmeyi hedefleyen idealist bir kahramandır” (Kanter 2008, 45).

Mutsuz Yüzünün yanmasının ardından ailesi tarafından dışlanıp kaydedirildiği yatılı okulda hiç mutlu olamamıştır: “Mektepteki hayatım, ilk günlerde tahammül edilemeyecek kadar üzücü oldu. Sonra her şeyde olduğu gibi tabii bunun da zehri hafifledi. Yalnız şunu söyleyeyim ki mektepte bulunduğum o beş azap senesi içinde, bir gün bahtiyar olamadım” (Güntekin 1979, 47).

Huzursuz Dillere pelesenk olmuş güzel bir çocukken yüzündeki yanık izi nedeniyle tiksnilen bir insana dönüşür ve o günden sonra huzur bulmaz: “sakatlardan daha bedbaht, sokak köpeklerinden daha metruk hisseder” (Güntekin 1979, 56).

Hasretkeş Mekteb-i Sultânî’de düzenlenen bir maskeli gösteride saçlarının ve gözlerinin güzelliğiyle herkesin dikkatini çeker. Yüzünün güzelliğiyle nam saldıği çocukluk günlerine hasret duyar: “Sahnede bulunduğum o birkaç dakikada, gönlümde senelerden beri unutulmuş bir günesin ziya ve harareti yaşanmıştı. Çocukluğumun kaybolmuş o eski günlerini, hem acı, hem de tatlı bir suretle hatırlarım... Veleve bir hayal içinde, birkaç dakika, başka insanların kalbinde uyandırdığım hayret ve takdirin sarhoşluğu içinde ağlayarak, koşu koşu oradan kaçtım” (Güntekin 1979, 51).

Mutlu Yetişkinlik çağlarında uzun zamandır görmediği sütünesinin köyüne gider ve yerliler tarafından ailelerinin bir üyesi gibi kabul görür: “Bu küçük köyde kaldığım müddetçe bir aile ocağı sıcaklığı buldum... Eğri büğrü sokaklardan geçerken, pencereden, “Ninenin Süleyman’ı” sözünü fısıldadıklarını işittikçe tuhaf bir haz duyuyor, ilk defa yüzümün çirkinliğinden utanmıyordum” (Güntekin 1979, 90).

Şımarık Oldukça güzel bir çocuk olduğu için başta ebeveynleri olmak üzere herkesin ilgi odağı olur ve bu durum onun şımarmasına sebep olur: “İki kardeşim daha vardı. Fakat, ailem, beni onlardan çok fazla severdi. Ben, konağımızın canlı bir süsü gibiydim. (...) En küçük yaşımdan beri kedi yavrusu gibi sevilip okşanmaya alışmıştım” (Güntekin 1979, 24).

Olgun Yüzünün yanmasının ardından yakın çevresi tarafından dışlanmasının neden olduğu acı onu olgunlaştırır: “Eski şımarıklıklarım geçmiş, halim, nazik bir çocuk olmuştum. (...) Kendimle

eğlendirmemek için, o kadar ihtimam ederdim ki, uşaklar, hizmetçiler kederime hürmet eder, eğlenen değil, acıyan gözlerle bana bakarlardı. Ailemin şefkat hususunda, bana hizmetçilerden, uşaklardan daha az cömert davrandıklarını bir türlü aklımdan çıkaramayacağım” (Güntekin 1979, 42).

Özgün Varlıklı bir ailede dünyaya gelmesi nedeniyle geleceğiyle ilgili planlar yapılırsa da o kendi geleceğini kendi başına kurmak ister: “Dadılarım, daha bıyıklarım terlemeden, paşa olacağımı temin ederlerdi. (...) Onlar üstüme düştükçe, ben, köşe bucak kaçmaya başladım. O vakitler, en büyük merakım, camın üzerine koyarak resim yapmaktı” (Güntekin 1979, 25).

Öteki Evde çıkan yangın sonucu yüzünün yanması nedeniyle eski önemini ve değerini kaybetmenin ötesinde ötekileştirilip değersizleştirilir: “Bir gün annemin misafirleri vardı. Annemin çehresinden bir şeye canı sıkıldığını, hizmetçilere gizli bir şeyler söylediğini gördüm. O sabah, beni gördükçe sinirli bir hareketle başını çeviriyordu. Yavaşça yanına yaklaştım. -Anne, dedim, bundan sonra, misafir geldiği zaman ben, sütninemle beraber, kendi odamda yemek yiyeyim, e mi?” (Güntekin 1979, 41).

Hayrullah Bey (Açık/Sosyal/Mantıklı) Anlatıda tanık anlatıcı olarak görev alan Hayrullah Bey dış-öyküsel bir anlatıcıdır. Süleyman Kemal’in meslektaşı olsa da uzmanlık alanı göz değildir. Bursa’da yaşar ve orada doktorluk yapar. Başkaraktere gösterdiği samimiyetle onun güvenini kazanmayı başarır ve onunla sıkı dost olur. Bu sayede Hayrullah Bey Süleyman Kemal’in bütün hayatını ve travmalarını kendi ağzından öğrenme şansını elde eder. Bursa’da belediye doktoru olan anlatı kişinin 50-55 yaşlarında olduğu anlaşılmaktadır. Kızı Trabzon’da yaşamaktadır ve evlidir. İsviçre’de eğitim alan oğlunusa oldukça çapkın ve eğlenceye düşkün olduğunu söyler. Anlatı içinde başkarakteri gözlemleyen bir dış göz olarak Hayrullah Bey onunla ilgili edinmiş olduğu izlenimleri kendi öznel yorumlarıyla okura aktarır. Böylece başkarakter hakkında daha derin bilgiler edinilmesi sağlanır. Anlatıcı karakterin fiziksel özellikleriyle ilgili herhangi bir bilgi verilmediği gibi özel hayatı ve iç dünyasıyla ilgili de pek bilgi verilmez. Süleyman Kemal’in durumuna üzülmekten ve onunla empati yapmaya çalışmasından vicdanlı, duyarlı, duygusal, hisli, anlayışlı, nazik ve düşünceli bir karakter olduğu anlaşılır.

Sitemkâr Süleyman Kemal’le ilk tanıştığında onunla sohbeti ilerletebilmek için kendi özel hayatıyla ilgili şikâyetlerde bulunur: “Trabzon’daki kızımdan, damadımdan, bu sene mektebe gitmeye başlayan iki torunumdan bahsettim. İsviçre’de tahsilde olan oğlumun çapkınlığından, benden fazla para çekmek için ettiği düzenlerden şikâyet ettim” (Güntekin 1979, 20).

Gözlemci Dış-öyküsel bir anlatıcı olarak Hayrullah Bey’in zaman zaman başkarakterin hayatıyla ilgili önemli bilgiler verdiği görülür: “Ayak seslerimi işittiği zaman; hafifçe titrediğini fark ettim. Fakat, dönmedi. Siyah bir boyun atkısıyla, her zaman yarı yarıya gizlediği çehresini biraz daha kapadı. Elbisesi, her vakitki gibi, baştan aşağı siyahtı” (Güntekin 1979, 9).

Hisli Süleyman Kemal’in hüzünlü ve düşünceli halinden etkilenip onun için üzülmü: “Bu adama, her gördüğüm vakit, merhamet ve korku ile karışık bir merak duyuyordum. Korkunç bir yanık, yüzünü harabetmiş, bu afetten, sadece gözleriyle, alnı kurtulabilmişti” (Güntekin 1979, 9).

Duyarlı Başkalarıyla empati yapabilen karakter Süleyman Kemal’in üzülmelerini istemez ve onu üzebilecek söylemlerle davranışlara engel olmak ister: “- İsalet olmuş... O darmadağın suratla yaşayıp da ne olacaktı!.. Dedi. Şiddetle ayağına bastım. Fakat iş işten geçmişti” (Güntekin 1979, 11).

Tedirgin Başlangıçta tanıyamadığı adamın geceleri evinin yakınında dolanmasından endişe duyar ve onun kim olduğunu merak eder: “O gördüğüm gölgenin, “hayal hissi” olmadığını, ertesi gece daha iyi anladım. Bu, orada, bir nöbetçi neferi gibi saatlerce duran, dolaşan bir adamdı. Kim olabilirdi? Bu saatte, gece karanlığında ne ister? Ne beklerdi?..” (Güntekin 1979, 13).

Anlayışlı Süleyman Kemal’e karşı oldukça anlayışlı davranır. Onu dinler ve acılarını paylaşır. Onu anlamaya çalışır: “Mamafih, işin sonunda, o da bir insandı... İnsan olsun da, derdini dökecek bir başka insana muhtaç olmasın, buna imkân yoktur. Şu halde, niçin onun gönlünü açmak için seçeceği adam ben olmayayım?” (Güntekin 1979, 21).

Nazik Süleyman Kemal'e oldukça nazik davranır: "Ev sahibi, yorgun bir eda ile bu sözleri söyledikten sonra susmuştu... Sabah, hemen hemen yaklaşıyordu. Bana gösterdiği emniyet için çok teşekkür ettim" (Güntekin 1979, 103).

Dostane Süleyman Kemal'in yaşamöyküsünü dikkatlice dinler ve ona yakınlık gösterir. Daha önce hiç kimseyle samimi bir ilişki kuramamış olan başkarakterle dost olur: "Dışarıda, rüzgâr durmuştu. Yer yer, dizkapaklarımıza kadar çıkan karların içinde güçlülükle yürüye yürüye evime kadar geldik. Yakında, yine görüşmek temennisiyle ayrıldık" (Güntekin 1979, 103).

Seniha (Açık/Sosyal/Duygusal) Askerî doktor olan Hilmi Bey'in kızıdır. Ailesiyle birlikte Çengelköy'deki bir köşkte yaşamaktadır. Süleyman Kemal'in kuzeni ve tek aşkıdır. Hilmi Bey Süleyman Kemal'in paşa babası tarafından jurnallenmesinin ardından Fizan'a (Trablus) sürgün edilir. Bu sürgün kararının ardından Seniha'yla Süleyman Kemal yıllar boyu görüşemezler. Çocukluklarını beraber geçirmiş, birbirlerini çok sevmiş hatta kendi aralarında nişanlanmış olan aşıklar birbirlerinden ayrı düşerler. Süleyman Kemal, paşa babasının ihanetinden sonra bir daha teyzesinin ve Seniha'nın karşısına çıkmaya cesaret edememiştir. Yüzündeki yanık izi de aralarına mesafe girmesine neden olan başka bir sebeptir. Süleyman Kemal yıllar içinde Seniha'yı unuttur gibi olsa da ona karşı beslediği aşk duygusu hiç azalmaz. Seniha Trablus'ta evlenmiş ve iki çocuğu olmuştur. Annesi ve çocuklarıyla İstanbul'a döndüğünde bir gün Süleyman Kemal'e kavuşacak olmanın hayaliyle yaşamıştır. "Seniha'nın son günlerindeki tasviri yapılırken özellikle asaleti üzerine dikkat çekilir. Ölüm döşeğinde bile iki kızının saçlarını taramış, bir bildiklerine göndermiş ve vakur bir tavırla ölümü bekler" (Kanter 2008, 47).

Dostane Çocukluk dönemlerinde başkarakter, Seniha'yı en yakın arkadaşı olarak görür ve onunla birlikte zaman geçirmekten büyük mutluluk duyar: "Seniha, benim en iyi bir arkadaşım. O gelir gelmez, sütinemin odasına kaçar, gazetelerden kesilmiş vapur resimlerini pencerenin camlarına yapıştırır ve saatlerce üzerlerinden resimlerini yapardı" (Güntekin 1979, 26).

Alıngan Küçük bir çocuk olan Seniha alıngandır. Kendisinin resmini çizen fakat resmi beğenmeyen Seniha Süleyman Kemal'e sitem eder: "- Ben böyle miyim, benim ağızım, burnum böyle çirkin mi?.. Diye ağlamaya başladı. Ben, onu yanaklarından öptüm. Dilimin döndüğü kadar teselliye çalıştım" (Güntekin 1979, 26).

Üzgün Hilmi Bey'le Paşa arasında çıkan tartışma sonucunda birbirini seven iki çocuğun yolları ayrılır: "O, sadece ağlıyordu. Çenesini okşayarak devam ettim: - Paşa babam, razı olmazsa diye mi korkuyorsun? Hiç korkma, ben senin hatırın için, hünkâr yaverliğinden de vazgeçtim!.." (Güntekin 1979, 29-30).

Sevilen Süleyman Kemal Seniha'yı ömrü boyunca sever ve ona sadık kalır: "Anlaşılan, aşkın yaşı olmadığı için sevenler, ne yaşta olurlarsa olsunlar, hep birbirlerine benziyorlar" (Güntekin 1979, 35).

Değerli Aradan yıllar geçmiş ve kendisini hiç görmemiş olsa da Seniha Süleyman Kemal için oldukça önemlidir: "Sütinemin; gönlümün tuhaf bir keşfiyle, bana Seniha'dan bahsetmeye başladı. Ben, artık ondan hiç bahsetmiyordum. Fakat, taze ağaçların gövdesine kazılmış isimler, zaman ile onların kuru bağrında nasıl derin ve büyük yaralar haline alırsa, Seniha'nın hatırası da bende öyle olmuştu" (Güntekin 1979, 53).

Yalnız Trablus'ta eşiyile babasını kaybetmesinin ardından İstanbul'da annesini kaybedince iki çocuğuyla bir başına kalır: "Bir zaman sonra, Bursa'ya gitmek istediğini öğrendim. Orada vefat eden zevcinin bir akrabası vardı. Anlaşılan, yalnızlık, biçareye pek ağır geliyordu. Arkalarından, ben de gittim. Hayatta, maksatsız dolaşmaktan o kadar yorgun ve bezgindim ki, takip edilecek bu kadarcık bir emel bana kifayet ediyordu" (Güntekin 1979, 102-103).

Yorgun Yaşadığı hayat onu yorgun düşürmüş ve fazlasıyla olgunlaştırmıştır: "Seniha'da yorgun bir hal vardı... Bu yarısını gördüğüm ince, süzgün ve çok ıstırap çekmiş, güzel çehre benim bütün mazim, bütün hayatım, bütün rüyamdı" (Güntekin 1979, 97).

Cefakâr Hayatı boyunca birçok acıya katlanmak zorunda kalmıştır: “Seniha, dünyada yapayalnız ne yapacak? Çocuklarını nasıl büyütecekti? O vakit, hayatını, daha yakından öğrenmek istedim. Yaşamak için çok zorluk çekiyordu” (Güntekin 1979, 102).

Kaynakça

Güntekin, Reşat Nuri. *Harabelerin Çiçeği*. İstanbul: İnkılap ve Aka Kitabevleri, 1979.

Kanter, M. Fatih. *Reşat Nuri Güntekin'in Romanlarında Yapı ve İzlek*. Doktora Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Fırat Üniversitesi, Elazığ: Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.

Yazar, Suat. *Reşat Nuri Güntekin'in Eski Hastalık, Ateş Gecesi, Değirmen Romanlarının Olay Örgüsü, Şahıslar Kadrosu, Zaman ve Mekân Bakımından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Beykent Üniversitesi, İstanbul: Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 2022.